SCIENCE PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

10-maxsus son (5-jild)
2025

ISSN: 2181-1342 (Online)
Сайт: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SPR1342V5SI10Y2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ S/10 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY’ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahammatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo oʻgʻli – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar boʻlimi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod Oʻktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b,;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent,;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Joʻraboy – falsafa fanlari doktori, professor;

Gʻaybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Moʻmin – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Oʻroqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Koʻchimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov Gʻaybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Togʻayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O‘zbekiston Respublikasida xizmat ko‘rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G‘aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo‘rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o‘g‘li — yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo‘yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po‘latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo‘tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O‘zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro‘yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo‘yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI
5-jild, 10-maxsus son (noyabr, 2025). - 450 bet.

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

Ismoilov Ubaydulla Mamat oʻgʻli
SUYIRLITEPA YODGORLIGIDA OLIB BORILGAN ARXEOLOGIK TADQIQOTLAR VA TOPILGAN AYRIM TANGALAR TAHLILI 11-19

Saidboboyeva Gulzora Nematjonovna
OʻZBEKISTON ELEKTR ENERGETIKA SANOATI RIVOJIDA D.P.ROZITNING OʻRNI 20-24

Umarov Sardor Yakubovich
XX ASRNING OXIRI-XXI ASR BOSHIDA GERMANIYA DAVLAT MOLIYASI VA BIRLASHTIRISHNING MOLIYAVIY OQIBATLARI..... 25-31

Eshonkulov Shaxzod Eshkuvatovich
AHOLINING LOKAL-ETNOGRAFIK GURUHLARI VA ULAR BILAN BOGʻLIQ TOPONIMLAR 32-37

Olimov Nodirbek Anvarjon oʻgʻli
QOʻQON XONLIGI ETNIK HOLATIGA OID MAʼLUMOTLAR (“TARIXI SHOHRUXIY” ASARI MISOLIDA) 38-41

Moʻminov Xusanboy Madaminjonovich, Daminova Mashhuraxon
DAVRIY MATBUOT VA UNING JAMIYAT TARAQQIYOTIDAGI OʻRNI..... 42-45

Ahmedov Bahodir Ismailovich
OʻZBEKISTON RESPUBLIKASI ICHKI ISHLAR VAZIRLIGI AKADEMIYASINING TARIXIY BOSQICHLARI 46-55

Ravshanov Mahmud
ALISHER NAVOIYNING ASARLARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH MAHORAT: YECHIMLAR VA ZAMONAVIY YONDASHUV MASALALARI..... 56-59

Asadova Raʼno Baymanovna
OʻZBEKISTON VA HINDISTON OʻRTASIDAGI ILM-FAN HAMKORLIGI TARIXI VA ZAMONAVIY BOSQICHLARI 60-64

Qurbonova Margʻuba
OʻZBEKISTON RESPUBLIKASIDA TIL SIYOSATI EVOLYUTSIYASI VA MILLIY IDENTITETNI SHAKLLANTIRISH JARAYONLARI (1991–2025 YILLAR TAHLILI) 65-68

Kamolova Habiba Muhammadiyevna
SOBIQ SOVET HOKIMIYATI YILLARIDA SHAHRISABZ IQTISODIY INFRATUZILMASIDAGI ZIDDIYATLI OʻZGARISHLAR 69-74

Ergashev Umar Kuziyevich
XIX ASR OXIRI – XX ASR BOSHLARIDA BUXORO AMIRLIGI GʻUZOR BEKLIGI AHOLISI TARIXI (HARDURI ETNOGRAFIK GURUHI MISOLIDA) 75-79

Ergashev Akhror
THE FACTORS THAT HAVE LED TO INTERNAL CRISES IN PAKISTAN, AND THE SUBSEQUENT STRENGTHENING OF THE MILITARY'S ROLE IN THE COUNTRY'S POLITICAL LIFE 80-88

Qurbonov Abbos Shonazarovich
SUN'IY INTELLEKT YORDAMIDA ARXIV HUJJATLARINI TAHLIL QILISH:
YANGI TARIXIY YONDASHUVLAR 89-93

Esanova Nilufar
CHET EL INVESTITSIYALARINING O'ZBEKISTON SANOAT SIYOSATIDAGI O'RNI:
XALQARO HAMKORLIK TAJRIBASI ASOSIDA TAHLIL
(QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA) 94-97

Askarxodjayev Yaminxon Muxammedovich
"MAORIF VA O'QUTG'UCHI" JURNALI "MEHNAT MAKTABI NIMA DEMAK?"
MAQOLASIDA O'ZBEKISTON SSRDA AMALIY TA'LIM G'OYASINING DASTLABKI
NAZARIY ASOSLARI (1925-YIL, 1-SONI MISOLIDA) 98-105

Ismatova Zulfizar
O'ZBEK MILLIY KIYIMLARINING TAVSIFI VA TASNIFI 106-114

Abdualimova Durdona Shavkat qizi
G'AZNAVIYLAR QUDRATINING YEMIRILISH NUQTASI 115-125

Xadjamuratova Matlyuba Xoshimovna
YOSHLARNI IJTIMOIY HIMOYA QILISH – TADQIQOTLARNING MUHIM YO'NALISHI 126-129

Elboyeva Shaxnoza
ILMIY RAHBARLIK VA INNOVATSION BOSHQARUVDA
O'ZBEK AYOL OLIMALARINING ROLI 130-134

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Doniyorova Shaxnoza Doniyorovna
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA GEOLOGIYA VA YENGIL SANOAT TARMOQLARI
O'RTASIDAGI INTEGRATSIYANING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI 135-142

Jumaniyazov Nodirbek Odilbek o'g'li
MINTAQA IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA
SANOAT TARKIBIY O'ZGARISHLARIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR
(XORAZM VILOYATI MISOLIDA) 143-151

Sharipova Gulchehra Farhod qizi
IMPROVING THE PRACTICAL MECHANISM OF EDUCATION QUALITY
MANAGEMENT BASED ON FOREIGN EXPERIENCE:
IN THE CASE OF JAPAN 152-157

Nurmurodov Zafarjon Nurmurod o'g'li
MARKAZIY OSIYO DAVLATLARIDA MAHALLIY BOSHQARUV TIZIMLARIDA SUN'IY
INTELLEKT QO'LLASH TAJRIBASI: O'ZBEKISTON UCHUN XULOSALAR 158-162

Sharopov Nurmuhammad Bobirovich
DAVLAT SIYOSATI VA YASHIL IQTISODIYOT:
SUBSIDIYALAR, SOLIQ VA RAG'BATLAR 163-166

Ibragimov Nodir Nusriddinovich
AGRAR SEKTORNI INNOVATSION RIVOJLANISHNI TA'MINLASHDA EKONOMETRIK
PROGNOZLASH USLUBLARINING TAKOMILLASHTIRILGAN YONDASHUVLARI 167-174

Soxadaliyev Abdurashid Mamadaliyevich
CHORVACHILIK MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQARISH HAJMINI OSHIRISHDA BOZOR MEXANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH 175-179

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Raupova Ra'no Sohibovna
GLOBALLASHUV VA AXBOROTLASHGAN JAMIYATDA IBN SINO MEROSIDAN FOYDALANISH 180-184

Mamayusupov Umidjon Kurbanovich
JAMIYATNI BOSHQARISHDA ILMIY BASHORATNING METODOLOGIK VA PROGNOSTIK VAZIFALARI 185-189

Ergashev Ozodbek Shavkatovich
YANGI DAVR G'ARB FALSAFASIDA INSON MUAMMOSI 190-194

Alimova Shaxnoza Xamidovna
NOGIRONLIGI BO'LGAN YOSHLARNING JAMIYAT HAYOTIDAGI TO'LAQONLI ISHTIROKI: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR 195-205

Tolipov Baxtiyor
YOSHLAR IQTISODIY FAOLLIGINING TARIXIY GENEZISI VA RIVOJLANISH OMILLARI 206-211

Rasulov Azizxon Mukhamadqodirovich
AXBOROT TIZIMLARI, MAHSULOTLARI VA XIZMATLARIDAN AXBOROT BIZNESI MUHITINI YARATISH ASOSLARI 212-218

Abdullayeva Ziyoda Nabiyevna
RAQAMLI JAMIYATDA AXLOQIY ISHONCHNI AVTOMATIK BAHOLASH TIZIMI 219-225

Yekubova Mavluda Iskandarovna
RAQAMLASHGAN JAMIYATDA KOMMUNIKATIV REALLIK VA KOMMUNIKATIV RATSIONALLIK 226-232

Madraximov Atabek Abduraximovich
EKOLOGIK TARBIYA HAMDA BILIM – EKOLOGIK MADANIYAT POYDEVORI 233-238

Рахматов Нуриддин Негкадамович
МЕХАНИЗМ РАЗВИТИЯ ДУХОВНО-НРАВСТВЕННЫХ КАЧЕСТВ В ТВОРЧЕСТВЕ ХУСЕЙНА ВОИЗА КАШИФИ 239-243

Axmedova Dilrabo Sa'dullayevna
YOSHLAR ORASIDA GIYOHVAND MODDALAR VA SPIRTLI ICHIMLIKLARGA QIZIQISHNING IJTIMOIY SABAB VA OQIBATLARI 244-247

Xudoykulov Azamat Beshumovich, Saidov Shomahmud Azamat o'g'li
INSON FALSAFASI 248-252

Baratova Madina Xasanovna
KAMBAG'AL OILA FARZANDLARINING IJTIMOIY FAOLLIGINI TA'MINLASH: INDIVIDUAL VA IJTIMOIY OMILLAR 253-259

Ismoilov Maxamadixon Isroilovich
IQTISODIY ADOLAT VA FAROVONLIK FALSAFASI: ETIK TAMOYILLAR VA IJTIMOIY NOMUTANOSIBLIKLAR TAHLILI 260-269

Obidov Asliddin Shavkatovich
COSMIC UNITY AND MORAL CONSCIOUSNESS: REINTERPRETING FARGHANI'S COSMOLOGY THROUGH CHITTICK'S LENS 270-274

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

Kaniyazova Jupargul Orinbayevna
THE RETROSPECTIVE PLOT IN THE SHORT NOVELS OF CH.AITMATOV 275-280

Алиева Эльвина Аметовна, Нуруллаева Дилбар Алиевна
СПОСОБЫ ВЫРАЖЕНИЯ СРАВНЕНИЯ НА ЛЕКСИЧЕСКОМ, СЛОВООБРАЗОВАТЕЛЬНОМ И МОРФОЛОГИЧЕСКОМ УРОВНЯХ (НА МАТЕРИАЛЕ РАССКАЗОВ А. И. КУПРИНА) 281-285

Sanaqulova Fayoza
REKLAMA MATNLARIDA METAFORA TURLARI VA YONDOSH HODISALAR 286-289

Ruzibayeva Aziza Kahramanovna
THE THEME OF EXILE AND ALIENATION IN BYRON'S POETRY 290-293

Norqobilova Nigora Uralovna
O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDAGI OLQISH VA QARG'ISH SO'ZLARNING LINGVOMADANIY SHARTLANISHI 294-298

Ahmedova Fayyoza Rashidovna
O'ZBEKISTONDA ICHKI TURIZM RIVOJLANISHINING INFRATUZILMAVIY, RAQAMLI VA SOTSIOMADANIY DRAYVERLARI 299-306

Elmuratova Zamira Khodjamuratovna
SOME PECULARITIES OF ENGLISH, KARAKALPAK AND TURKMEN PROVERBS ABOUT LABOR 307-310

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

Sultanova Sabohat Alisherovna
FURTHER DEVELOPMENT OF THE INSTITUTE FOR ASSESSMENT OF REGULATORY IMPACT IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN AS AN ELEMENT OF "SMART REGULATION" 311-317

Qushboqov Shohrux Xasan o'g'li
JAZONI IJRO ETISH MUASSASALARINING TURLARI VA ULARNING FUQAROLIK-HUQUQIY MAQOMINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI BORASIDA AYRIM MULOHAZALAR 318-328

Egamberdiyev Vohidjon Otabekovich
JAZONI IJRO ETISH MUASSASALARIDAN OZOD ETILGAN SHAXSLARNI IJTIMOIY REABILITATSIYA QILISH VA MOSLASHTIRISH FAOLIYATINI TASHKIL ETISH 329-339

Xushvaqtov O'tkir Temirovich
VOYAGA YETMAGANLAR TOMONIDAN SODIR ETILADIGAN JINOYATLAR PROFILAKTIKASI BO'YICHA MILLIY QONUNCHILIK NORMALARI TAHLILI 340-346

Leonid Khvan Borisovich, Zilola Gulimova
THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN PUBLIC ADMINISTRATION 347-353

Normatova Shirin Abdulnabiyevna
XOTIN-QIZLARGA NISBATAN ZO'RAVONLIKKA QARSHI KURASH BO'YICHA MILLIY QONUNCHILIKDAGI BO'SHLIQLAR TAHLILI 354-362

Каюмова Асаля Султномуродовна
ГРАЖДАНСКО-ПРАВОВЫЕ РЕФОРМЫ В УЗБЕКИСТАНЕ:
ПРАКТИЧЕСКИЕ РЕЗУЛЬТАТЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ 363-368

Abdullayeva Sabohat Asatullo qizi
KRIPTOAKTIVLARGA OID JINOYATLAR VA XALQARO HUQUQIY TARTIBGA SOLISH ... 369-377

Imomniyozov Doniyorbek Baxtiyor oʻgʻli
VIRTUAL MULKNING HUQUQIY REJIMI: SUI GENERIS YONDASHUV 378-392

Amonov Zavqiddin
ISLOM HUQUQIDA MULKIY HUQUQLAR PARADIGMASI 393-400

Saidmuradov Najmiddin Nabijonovich
YUQORI INSTANSIYA SUDLARIDA PROKUROR ISHTIROKINING
JINOYAT-PROTSESSUAL JIHATLARI 401-405

Makhmudjanova Mokhirakhon
ANALYSIS OF INTERNATIONAL EXPERIENCE IN ENSURING GENDER EQUALITY........ 406-411

Нормуродова Азиза Азимжон кизи
СЕКСУАЛЬНОЕ НАСИЛИЕ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИЗОБРАЖЕНИЙ:
ПОНЯТИЕ, ФОРМЫ И ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ 412-418

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Utkirov Nusrat
BOSHLANGʻICH SINF OʻQUVCHILARIDA HARAKAT SIFATLARINI
RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR VA MUAMMOLI-
MODULLI YONDASHUVLAR 419-424

Jamolova Shahlo Qobilovna
BOʻLAJAK FIZIKA FANI OʻQITUVCHILARINING KASBIY KOMPETENTLIGINI DASTURIY
TAʼLIM VOSITALARIDAN FOYDALANIB RIVOJLANTIRISH METODIKASI
("REAL GAZLAR. MOLEKULALARARO OʻZARO TAʼSIR. REAL GAZLAR.
VAN-DER-VAALS TENGLAMASI" MAVZU MISOLIDA) 425-428

Rasulova Moxidil
TIBBIYOT TAʼLIMI TIZIMIDA FUNDAMENTAL FANLARNI OʻZLASHTIRISHDA TALABALAR
BILIMINI BAHOLASHNING ASOSIY SABABLARI VA DIDAKTIK IMKONIYATLARI 429-438

Ismailov Oybek Abdurasulovich
ANESTEZIOLOGIYA FANINI OʻQITISHDA ENTRUSTABLE PROFESSIONAL
ACTIVITIES (EPA) TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANIB TALABALARGA MALAKAVIY
TAʼLIM BERISH 439-445

Davlatova Nilufar Vosiljonovna
BOʻLAJAK IQTISODCHI MUTAXASSISLARNING KREATIV IQTISODIY FIKRLASHINI
RIVOJLANTIRISHDA PROBLEMALI VA LOYIHALI OʻQITISH TEXNOLOGIYALARI 446-449

SCIENCE PROBLEMS.UZ

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari
Actual Problems of Humanities and Social Sciences
Volume 5 | Special Issue 10 | 2025
ISSN Online: 2181-1342

Received: 20 October 2025
Accepted: 15 November 2025
Published: 30 November 2025

Article / Original Paper

SOCIAL PROTECTION OF YOUTH – AN IMPORTANT DIRECTION OF RESEARCH

Khadzhamuratova Matlyuba Khoshimovna
Doctor of Science (DSc)
Alfraganus University

Abstract. Using research conducted in the social and human sciences as an example, this article demonstrates how the issue of youth social protection has become an important area of research in the republic since independence.

Keywords: youth, social protection, socio-demographic group, research.

YOSHLARNI IJTIMOIY HIMOYA QILISH – TADQIQOTLARNING MUHIM YO‘NALISHI

Xadjamuratova Matlyuba Xoshimovna
fan doktori (DSc)
Alfraganus universiteti

Annotatsiya. Maqolada mustaqillik yillarida respublikada yoshlarni ijtimoiy himoya qilish masalasi tadqiqotlarning muhim yo‘nalishi bo‘lgani ijtimoiy-gumanitar fanlar sohalarida olib borilgan tadqiqotlar misolida yoritilgan.

Kalit so‘zlar: yoshlar, ijtimoiy himoya, ijtimoiy-demografik guruh, tadqiqot.

DOI: https://doi.org/10.47390/SPR1342V5SI10Y2025N18.1

Kirish. Yoshlar o’ziga xos ijtimoiy-demografik guruh sifatida doimo olimlar tomonidan olib boriladigan tadqiqotlarning diqqat markazida bo‘ladi, chunki aynan ular yuz berayotgan o‘zgarishlarning indikatorlari hisoblanadi va jamiyat rivojlanishining salohiyatini belgilab beradi.

Adabiyotlar tahlili. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti asarlaridagi yoshlarni ijtimoiy himoya qilishda davlat siyosati faoliyatining samaradorligini oshirish, nodavlat tashkilotlarining rolini kuchaytirish va ijtimoiy himoya tizimini takomillashtirishga oid fikrlari, Harakatlar strategiyasi va Yangi O‘zbekiston Taraqqiyot strategiyasida ilgari surilgan konseptual g‘oyalar ushbu sohadagi islohotlarni nazariy va amaliy yo‘nalishini ta’minlaydi.

Mustaqillik yillarida tarix, iqtisodiyot, sotsiologiya, falsafa, siyosat, huquqshunoslik, pedagogika, tibbiyot, demografiya kabi sohalarda yoshlarni ijtimoiy himoya qilish, ularni jamiyatga integratsiyalashuvini jadallashtirishga oid ilmiy tadqiqot ishlari olib borildi.

Natija va muhokama. R.Murtazayeva, O.Ata-Mirzaev, V.Gentshke, R.Ubaydullaeva, D.Bobojonova kabi olimlarning ilmiy izlanishlari yoshlar hayotiga siyosiy, mafkuraviy, ma’naviy omillar va ijtimoiy-demografik jarayonlarning ijobiy va salbiy ta’sirini o‘rganishda ilmiy-nazariy asos sifatida xizmat qildi. Jumladan, R.H.Murtazayeva tomonidan taqdim etilgan

“Oʻzbekistonda millatlararo munosabatlar va tolerantlik” nomli darslik aholi tarkibida 64 foizni[1] tashkil etgan yoshlarni bagʻrikenglik ruhida tarbiyalashda muhim manba boʻlib xizmat qilayotgani bilan ahamiyatli.

Shuningdek, tarixchi olimlar, yaʼni A.Xakimov, R.Tolipov, A.Tatiboev, Sh.Raxmatullaev, G.Gʻanieva, P.Xushboqov, D.Vasieva, B.Raximov, Z.Abdullaeva, F.Yormatov, M.Shamsieva, T.Xatamov, E.Tilaev, O.Topildiev, H.Xoliqulova, Sh.Allaberganov, M.Boltabaeva, Oʻ.Xoshimov, Sh.Raximov, A.Nurmatov, U.Elmuratova, N.Ismatova, Sh.Salimovlar tomonidan Oʻzbekistonda oʻrta-maxsus taʼlim va kadrlar tayyorlashni rivojlantirish va takomillashtirish, xotin-qizlar masalasi, mustaqillik yillarida respublikaning iqtisodiy rivojlanishi, universitet taʼlimining shakllanishi va rivojlanishi, ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy hayot, jismoniy tarbiya va sportning shakllantirish va rivojlanishi, aholini ijtimoiy himoyalash tizimi, umumtaʼlim maktablarida taʼlim islohotlari, ijtimoiy-siyosiy hayotda yoshlarning tutgan oʻrni, atrof-muhit muhofazasi tarixi, xotin-qizlar masalasi, respublikada yoshlarga oid davlat siyosati, ijtimoiy-demografik jarayonlar tadqiq etilgan.

Masalan, F.Yormatovning ilmiy izlanishida Oʻzbekistonda aholini ijtimoiy himoyalash tizimining holati, jarayoni, rivojlanish istiqbollariga oid maʼlumotlar janubiy viloyatlar misolida tadqiq etilgan boʻlsa, Sh.Allaberganov esa Oʻzbekistonda atrof-muhit tarixini yoritishga eʼtibor qaratgan.

D.Vasieva, T.Xatamov, U.Elmuratova, N.Ismatovalarning tadqiqotlarida respublika taʼlim tizimidagi islohotlar, muammo va yechimlar tahlil qilingan boʻlsa, Oʻ.Xoshimov esa bu masalani Fargʻona vodiysi viloyatlari kesimida tadqiq etgan.

H.Xoliqulova, G.Gʻanieva, M.Shamsieva, M.Boltaboevalarning ilmiy tadqiqotlarida Oʻzbekistonda imkoniyati cheklangan shaxslarni ijtimoiy himoya qilish siyosati, xotin-qizlar masalasidagi muammolar va yechimlar, ijtimoiy himoyada fuqarolik jamiyatining oʻrni kabi masalalar yoritilgan.

Shuningdek, iqtisodiyot sohasidagi tadqiqotlar, yaʼni X.Barakaev, S.Yoqubova, F.Gafurova, I.Xasanova, M.Abdullaeva, A.Irmatova, E.Rustamov, Z.Zikriyaev, E.Muhiddinov, Oʻ.Alijonov, X.Mamadalieva, K.Eshpulatov, J.Bobanazarova, B.Baxtiyorov kabi olimlarning ilmiy izlanishlarida tadqiqot doirasida aholini ish bilan taʼminlash, mehnatni muhofaza qilish, ishsiz yoshlarni mehnat bozoriga jalb etish, migratsion jarayonlarni tartibga solish, mehnat bozorida kadrlarga boʻlgan ehtiyojni taʼminlash muammolarini yechish masalasi koʻtarilgan [1].

A.Xolbekov, A.Norbekov, R.Umurzaqova, X.Xusanova, S.Nazarqosimov, T.Narbaeva kabi olimlarning sotsiologiya sohasidagi ilmiy tadqiqotlarida jamiyatning demokratlashuvi jarayonida ijtimoiy adolatni amalga oshirish, ijtimoiy kafolat tizimini yaratish muammolari, oila mustahkamligi, keksalarni ijtimoiy himoyalash, ijtimoiy soha dinamikasi kabi masalalar sotsiologik tahlil etilgan.

Falsafa fanlari boʻyicha X.Pulatov, D.Yusubov, A.Eshamonov, Z.Kadirova, D.Raximova, M.Melikova, T.Ismoilov kabi olimlar tomonidan yaratilgan tadqiqotlarda qishloq sharoitida tabiatni muhofaza qilish madaniyati, ekologik ongni shakllantirish, yosh kadrlarni madaniy dunyoqarashini oʻstirish masalalari, yoshlar intellektual madaniyatini rivojlantirishning ijtimoiy-falsafiy jihatlari tahlili amalga oshirilgan.

L.Tangriev, T.Mamatqobilov, M.Davletova, D.Boʻrieva, D.Ernazarov, A.Jalilov, A.Xursandovlarlarning siyosiy fanlar boʻyicha ilmiy tadqiqotlarida yoshlarga oid davlat siyosati dinamikasi va muammolari, yoshlar siyosiy madaniyatining rivojlanishi jarayonlari va

yoshlarni ijtimoiylashuvida milliy-siyosiy identifikatsiyaning namoyon boʻlish xususiyatlari yoritilgan.

M.Usmonova, D.Ahmedov, S.Joʻraev, M.Mamasiddiqov, Sh.Juraevlarning yuridik fanlari boʻyicha yozilgan ilmiy tadqiqotlarida oʻtish davrida shakllanadigan davlatning yoshlar siyosatining oʻziga xos xususiyatlari, mehnatga oid yetkazilgan moddiy va maʼnaviy zararni sudda undirish, respublikada ekologik xavfsizlikni taʼminlash masalalariga yuridik nuqtai nazaridan yondashilgan boʻlsa, pedagogika fanlari boʻyicha J.Fazilov, D.Kaxarova kabi olimlarning ilmiy izlanishlarida maktabdan tashqari taʼlim tizimini boshqarish va umumtaʼlim maktablarida inklyuziv taʼlimning pedagogik-psixologik jihatlari oʻrganilgan.

Jahon miqyosida yoshlarni ijtimoiy himoya qilishga mutlaqo yangicha yondashuv va qarashlar asosida ilmiy izlanishlar olib borilgan. Xususan, xorijiy davlatlar olimlaridan K.Mannheim, M.Mid, M.Maklauglin, M.Rous, R.Cassidi, H.Kozman, B.Makvirter, E.Makvirter, R.Makvirter, J.Makvirter, S.Kvon, L.Florian, J.Margolinlarning tadqiqotlarida yoshlarni alohida qatlam sifatida oʻziga xos xususiyatlari, taʼlim, texnologiya, maxsus taʼlim va maktab islohoti, yoshlar muammolari kabi masalalar tahlili bayon etilgan boʻlsa, S.Ivchenkov, M.Magrelishvili, P.Afanasev, M.Tatarevska, Ch.Jun, N.Polyakova, A.Davidenko, Yu.Volchelyuk kabi olimlarning tadqiqotlarida yoshlar muammosini hal etishda nodavlat tashkilotlarining ishtiroki, oliy taʼlim tizimida yoshlar muammosi, uy-joy, kommunal korxonalarni boshqarish siyosati, inklyuziv taʼlimni tashkil etish, inklyuziv taʼlim muhitida jismoniy imkoniyati cheklangan oʻquvchilarni ijtimoiy moslashuvi, yoshlar siyosati kabi masalalar oʻrin olgan [1].

K.Friman, Nelson, Lindvall, S.Agarkov, Ye.Kuznesova, M.Gryaznova, J.Fagerberg kabi olimlar davlatning innovatsion siyosati mohiyatini yoritib bergan. Masalan, S.Agarkov, Ye.Kuznesova, M.Gryaznovalarning fikricha: yigirmanchi asrning ikkinchi yarmida oʻz samaradorligini koʻrsatgan iqtisodiy rivojlanishning barcha modellari davlatning ishlab chiqarish, ijtimoiy va innovatsion (ilmiy-texnik) siyosati oʻrtasidagi chambarchas bogʻliqlik bilan tavsiflanadi. Ularning fikriga qoʻshilgan J.Fagerberg: innovatsion siyosat soʻnggi bir necha oʻn yilliklarda iqtisodiy siyosatning yangi sohasi sifatida paydo boʻlganini taʼkidlaydi. 80-yillar oxirida Kristofer Friman tomonidan innovatsion tizim konsepsiyasi birinchi marta qoʻllanilgan. Keyinchalik Nelson (1993) va Lindvall (1992) nazariy asoslarni oʻrnatgani haqida asosli maʼlumotlarni keltiradi. J.Fagerbergning fikricha, “1990-yillardan boshlab milliy miqyosda innovatsion siyosatga eʼtiborning ortishi innovatsiyalar haqidagi yangi tizimli tushunchalarning rivojlanishi bilan birga olib borildi”[2].

S.Ikonnikova, Ye.Machulskaya, V.Yudin, A.Kovaleva, V.Lukov, A.Novojilov, I.Ilinskiy, G.Luke, V.Shayxatdinov, V.Kurapov, S.Ivanenko, Ch.Vey, Ye.Andrienko va boshqalarning izlanishlarida ham yoshlar va ularni ijtimoiy himoyasi masalasining ayrim jihatlari oʻrganilgan.

Rossiyalik olim Ye.Andrienko “Qiyosiy pedagogika” nomli oʻquv qoʻllanmasida AQSh, Yaponiya, Fransiya, Buyuk Britaniya, Italiya, Germaniya, Xitoy va Rossiyadagi zamonaviy taʼlim tizimlarini sivilizatsiyaviy yondashuv asosida tahlil etib, globallashuvni hisobga olgan holda turli mamlakatlarda taʼlim rivojlanishining umumiy tendensiyalarini ochib beradi.

Xulosa shuki, мustaqillik yillarida davlatning innovatsion yondashuvi natijasida ilm-fan sohasini rivojlantirishning huquqiy asoslari mustahkamlandi, olimlar, ilmiy izlanuvchilarga har [2] tomonlama sharoitlar yaratilib, ragʻbatlantirilib borilishi natijasida soha koʻlami kengayib bordi va yetuk kadrlarni tayyorlash jarayoni ijobiy hal etildi, shuningdek ularning ilmiy xulosalaridan respublikani har sohada innovatsion rivojlantirishda foydalanildi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Murtazayeva R.H. O`zbekistonda millatlararo munosabatlar va toletrantlik. Darslik // O`zbekiston tarixi mutaxassisligi magistrantlari uchun. – Toshkent: "Go To Print", 2020. – Б. 14.
2. Fagerberg J. Innovation policy: Rationales, lessons and challenges. // https://www.researchgate.net/publication/303510349_Innovation_policy_Rationales_lessons_and_challenges

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ S/10 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat roʻyxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyogʻoch koʻchasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bogʻlanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).